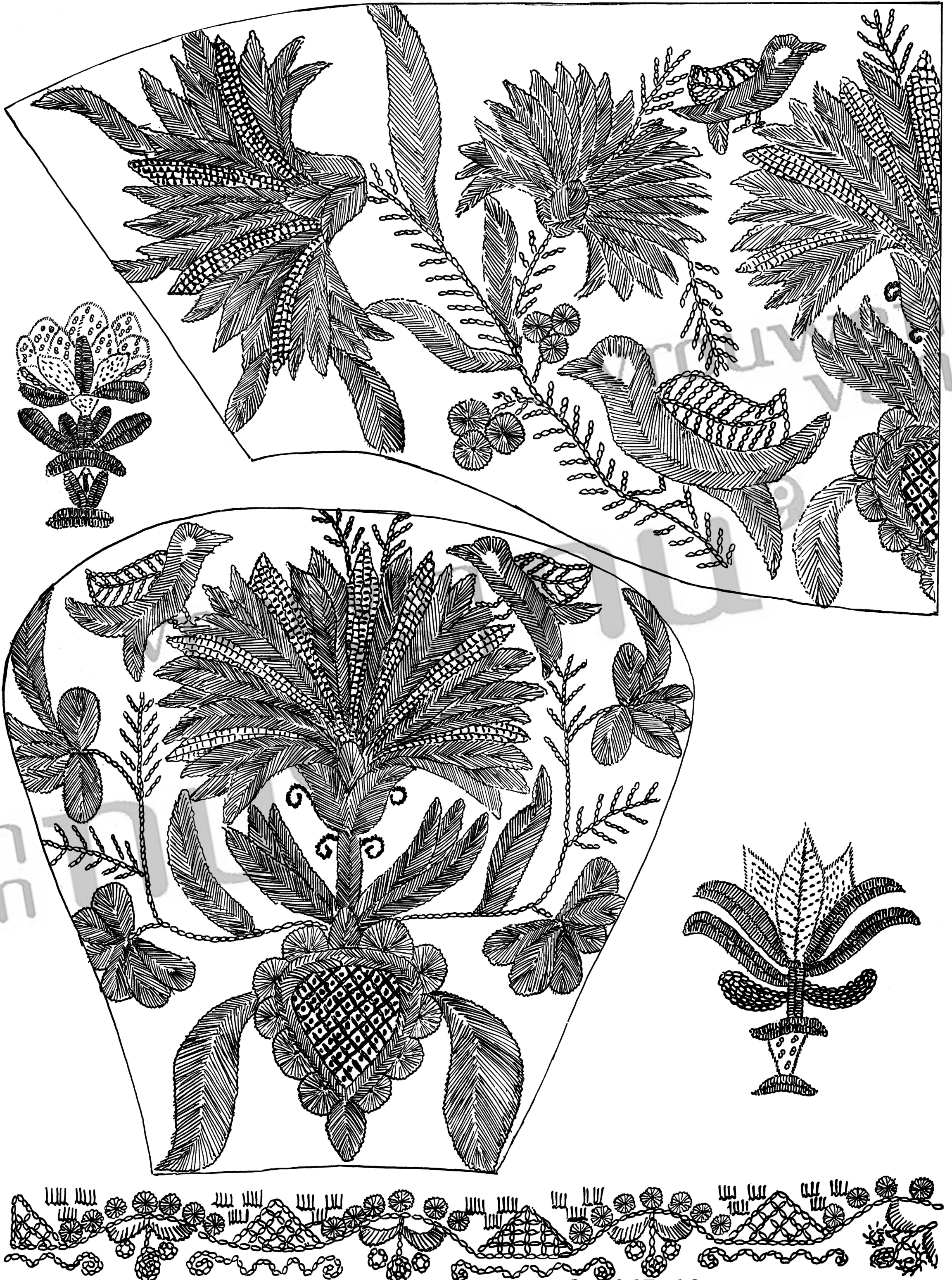

Patronenserie „Voortborduren aan Grootmoeders Handwerk”.
Nederlandse volkskunstpatronen, verzameld door Marie van Hemert.
Uitgegeven door de Ned. Bond van Plattelandsvrouwen.

PLAAT No. 3.

BORDUURPATRONEN

Deze borduurpatronen geven mooie voorbeelden van oud Nederlands borduurwerk, maar tevens doen zij een beroep op Uw fantasie om ze op eigen wijze in modern handwerk om te zetten.

Voor de uitvoering van de verschillende borduursteken verwijzen wij naar handleiding van de bij deze serie behorende boekjes.

De patronen op dit blad stammen van oud borduurwerk, dat vaak in zwart gewerkt werd op wit linnen. Ook in een andere kleur, of in meerdere kleuren zullen ze het goed doen, mits Uw kleurenkeuze sober en mooi van verhouding is.

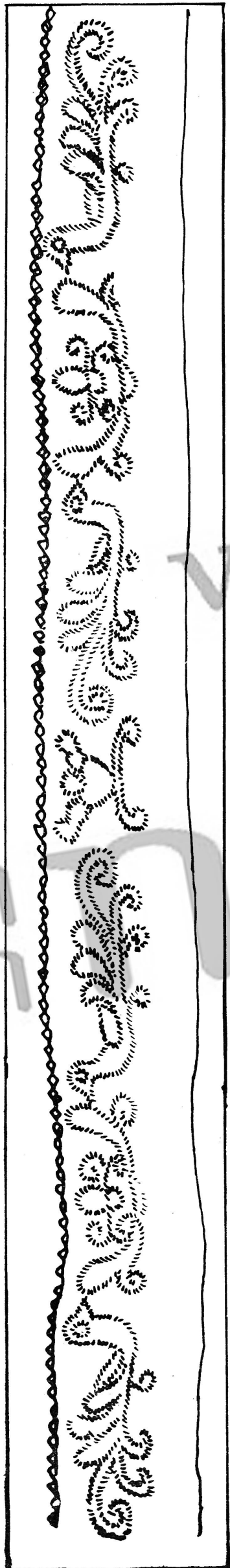
De patronen zijn zo weergegeven als ze aan de oude voorwerpen voorkwamen. Zij kunnen voor het doel waarvoor ze bestemd worden, aangepast worden. Zo kan de bol van het mutsje van boven en van onderen aangevuld worden tot een rechthoek, met toevoeging bijvoorbeeld van een datum of van naamletters. De rand kan eveneens voor een andere grondvorm geschikt gemaakt worden. Een vergelijking van bol en rand is in dit opzicht heel leerzaam en het is een goede oefening om zelfstandig zo'n motiefje te verwerken, mits het karakter van het motief niet verloren gaat.

Om de patronen op stof over te brengen, trekt men de hoofdlijnen over op dun vloeipapier, bevestigt dit op de stof en rijgt de lijnen door, waarna men het papier wegtrekt. Details worden uit de hand ingewerkt. Wil men een patroon vergroten of verkleinen, dan tekent men de hoofdlijnen in de gewenste verhouding en brengt ze daarna op de stof over. Zo zullen de bloemmotiefjes het evengoed doen met fijne zijde, als, vergroot, met een wollen draad.

Deze patroonplaat behoort bij de handleidingen no's V, VI en VII.

Patronenserie „Voortborduren aan Grootmoeders Handwerk”.
Nederlandse volkskunstpatronen, verzameld door Marie van Hemert.
Uitgegeven door de Ned. Bond van Plattelandsvrouwen.

PLAAT No. 4.

BORDUURPATRONEN

Het patroon van de spreij (met papegaaien) is op deze tekening iets verkleind weergegeven; in werkelijkheid is het 17 cm in het vierkant, op batist gewerkt met een heel fijn wit koordsteekje. Maar er is niets tegen om het nog meer te vergroten en te gebruiken voor een kussen met wolborduur, waarbij men bijvoorbeeld ook verschillende vlakken van vogels en bloemen kan invullen.

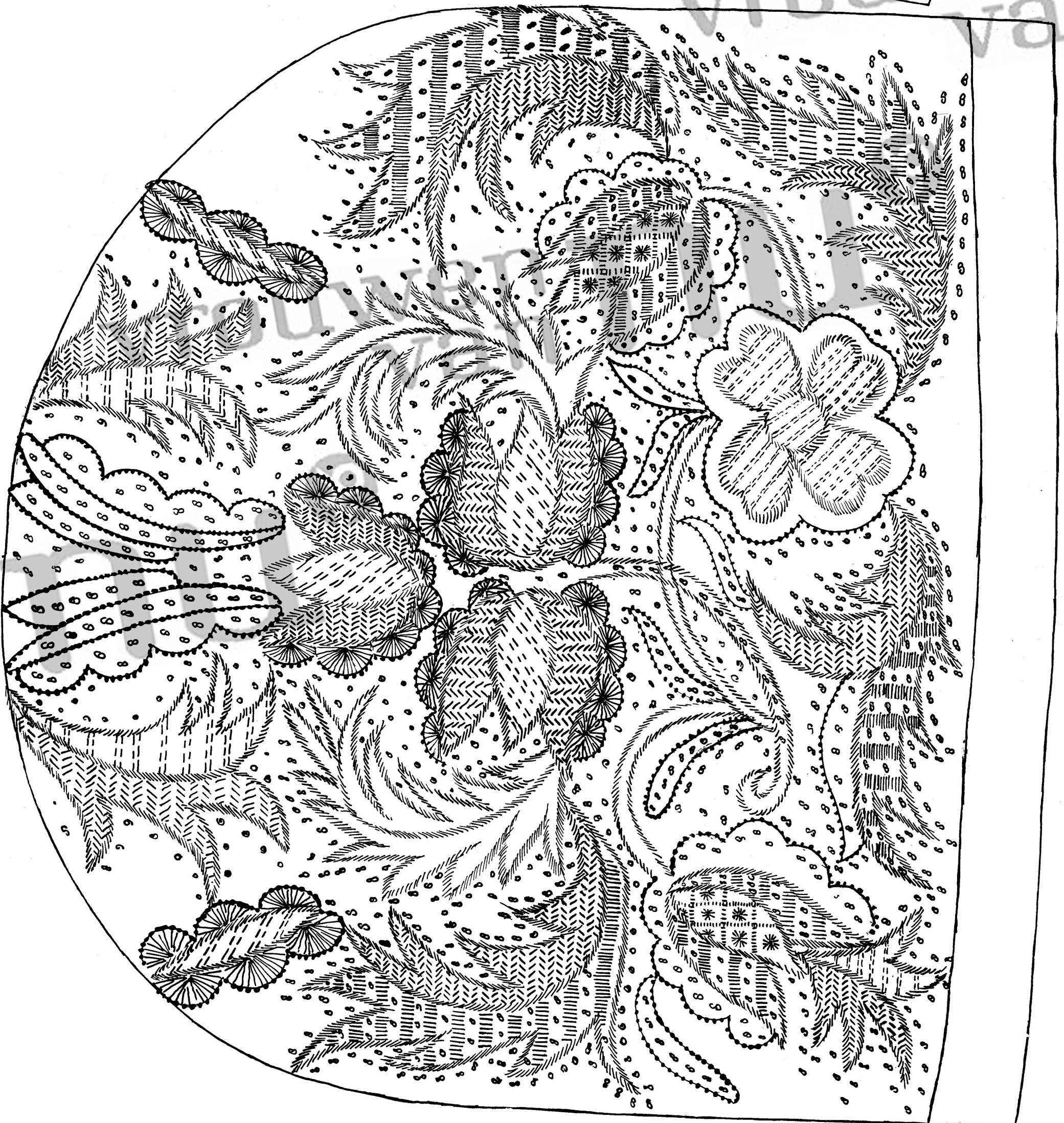
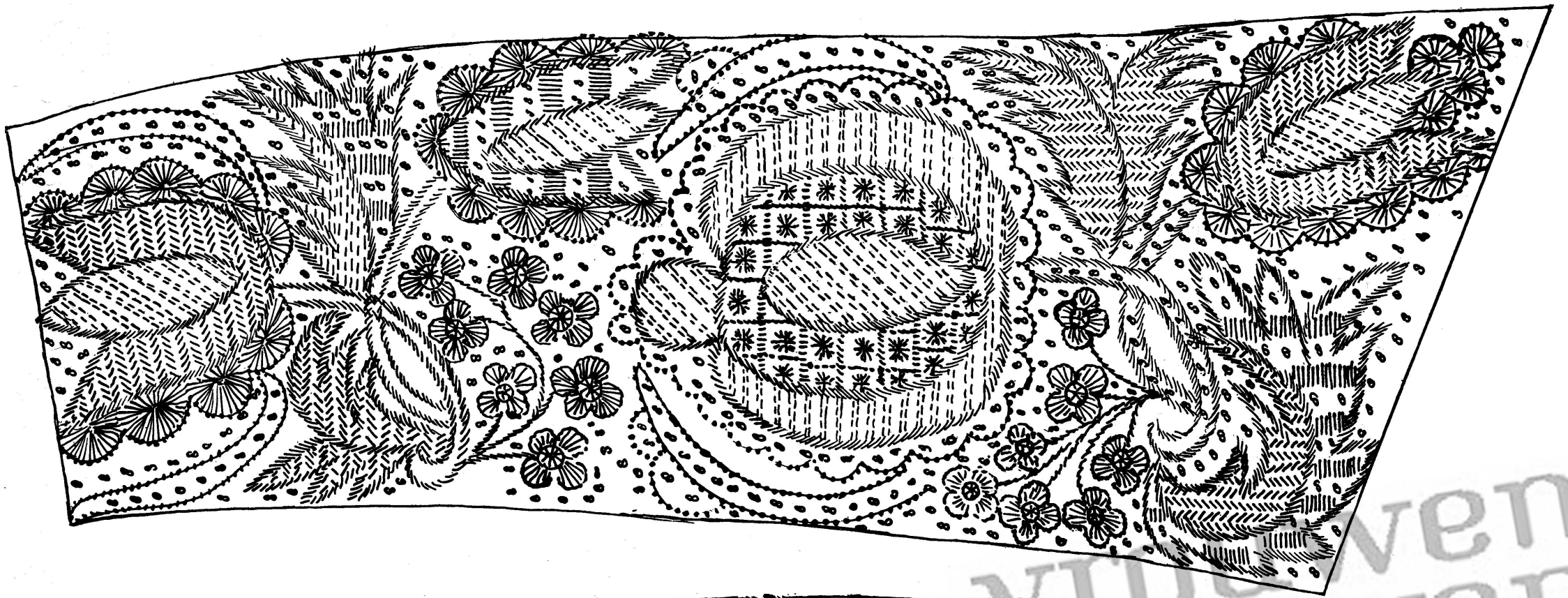
Op deze manier komen wij tot de eigenlijke bedoeling van ons handwerk. Het gaat er niet om, de oude patronen slaafs na te werken, maar om er door geïnspireerd te worden en daardoor te komen tot eigen toepassingen.

Het smalle randje van het manshemd was eveneens met zo'n fijn koordsteekje op linnen gewerkt, maar ook dit patroontje is op velerlei wijze te gebruiken. Probeer maar eens de rand breder te maken, waardoor de vogels en tussen-motieven meer hoogte krijgen.

Het baantje van de kraamheermuts (4 baantjes en een opstaande rand) is oorspronkelijk Zaanstikwerk. Deze bewerkelijke techniek is voor onze tijd niet meer geschikt, maar bij de borduursteken in de handleidingen V en VI, die bij deze patronenserie behoren, vindt U ettelijke brede lijnsteken, die voor een dergelijk patroon te gebruiken zijn, en ook op andere wijze is wel een oplossing te vinden.

Om een patroon op stof over te brengen, tekent U de hoofdlijnen op dun vloeipapier, bevestigt dit op de stof en rijgt daarna die lijnen door, waarna U het vloeipapier wegtrekt. Wilt U het patroon vergroten (of verkleinen) dan zet U eerst de hoofdpunten in de verlangde verhouding uit en tekent dan zoveel mogelijk uit de vrije hand, waarna weer het overbrengen op de stof volgt. Alleen de hoofdlijnen; de details worden uit de hand geborduurd.

Deze patroonplaat behoort bij de Handleidingen no's V, VI en VII.

BORDUURPATRONEN

Patroon van een wit linnen vrouwenmuts, heel fijn met zwart doorgewerkt. In één kleur of in meerdere kleuren gewerkt is dit een motief, dat heel dankbaar kan zijn om te verwerken, met de verschillende soorten vulsteken, die de grotere vlakken vullen. Voor de verschillende borduursteken zie men de handleidingen V en VI van de bij deze patronen behorende boekjes.

Het motief van de bol kan b.v. dienst doen als theemuts, waarvoor het iets vergroot zal moeten worden. De hoofdpunten hiertoe op de verlangde grootte uitzetten en verder zoveel mogelijk vrij tekenen. Daarna op dun vloeipapier de hoofdpijnen overbrengen, op de stof doorrijgen en het vloeitrekken.

De zijkant van de muts is mooi te verwerken voor een breede rechte rand voor een japonversiering of voor een ander doel. Ofwel men neemt een onderdeel van het patroon.

Sterk vergroot als grof wol-borduursel kan het een mooi handwerk worden voor een kussen, een wandlapje of dergelijke.

Ook de bewerking wit op wit met toepassing van de ajoursteken die in handleiding VII beschreven worden; iets voor nette en geduldige handwerksters.

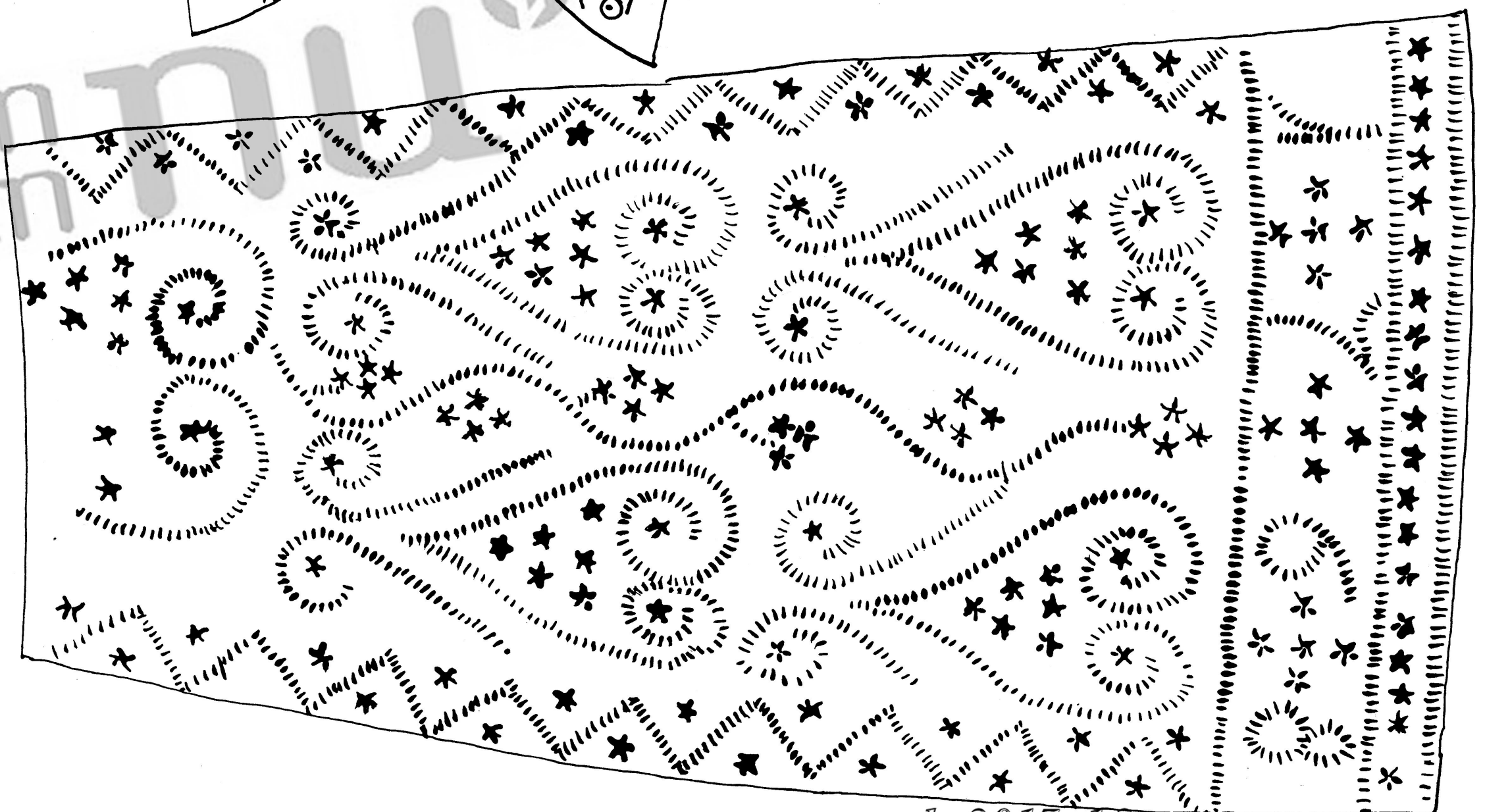
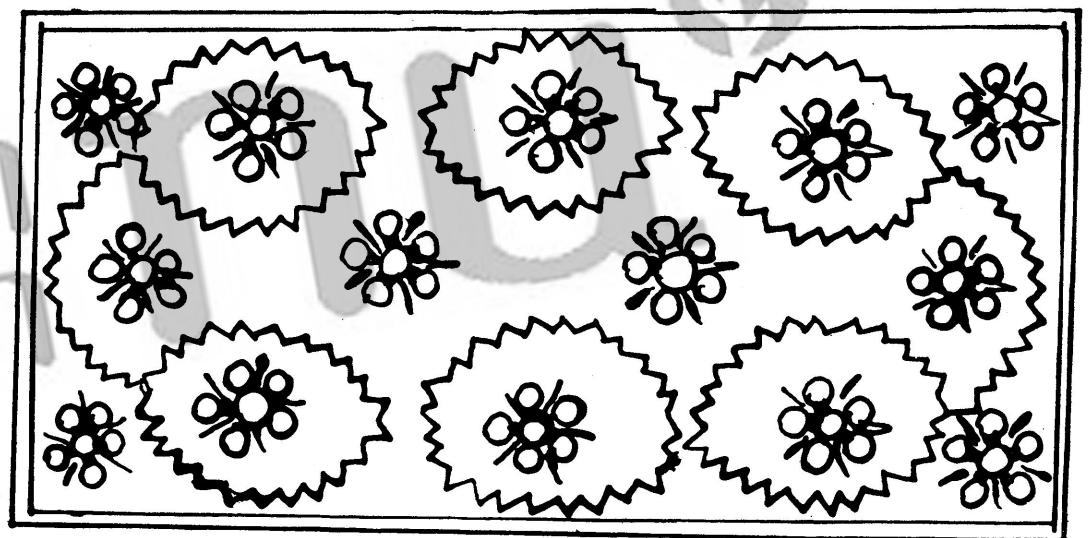
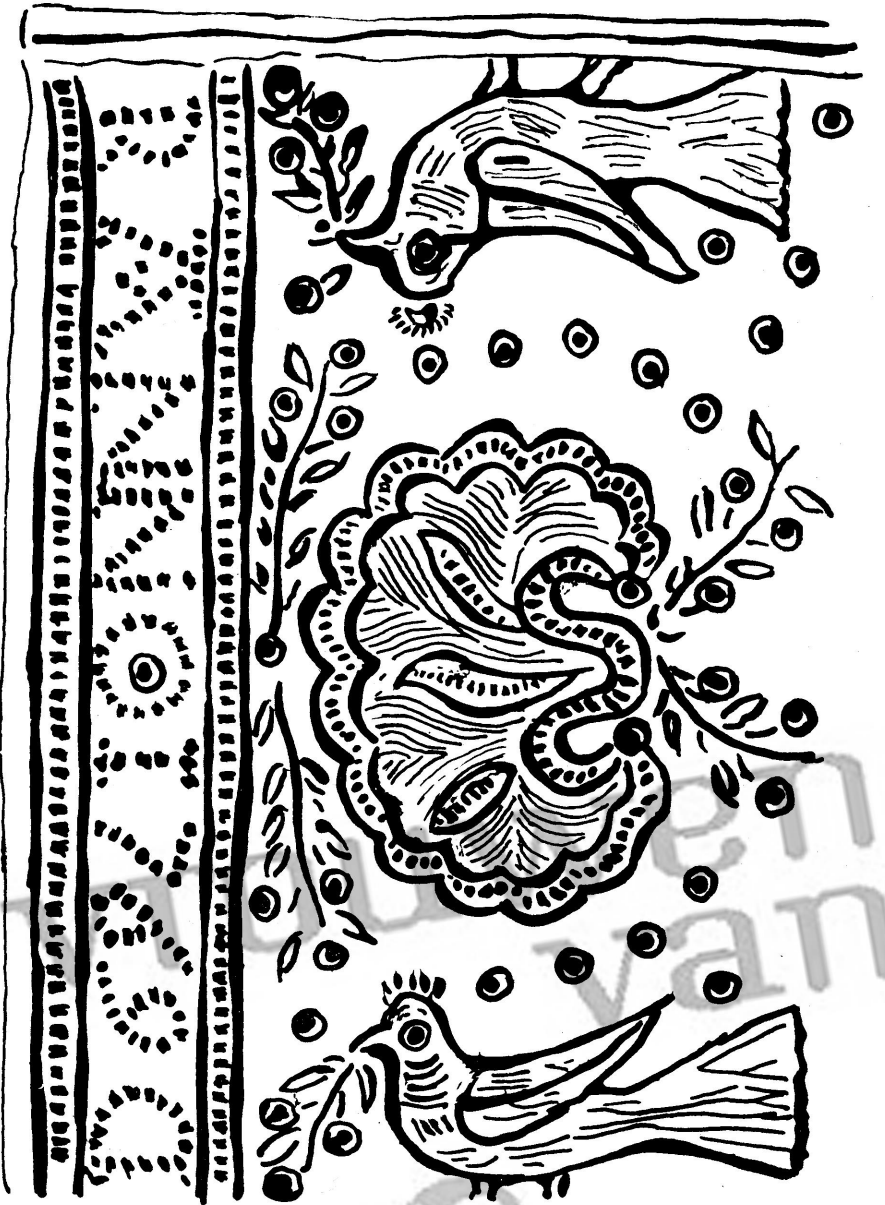
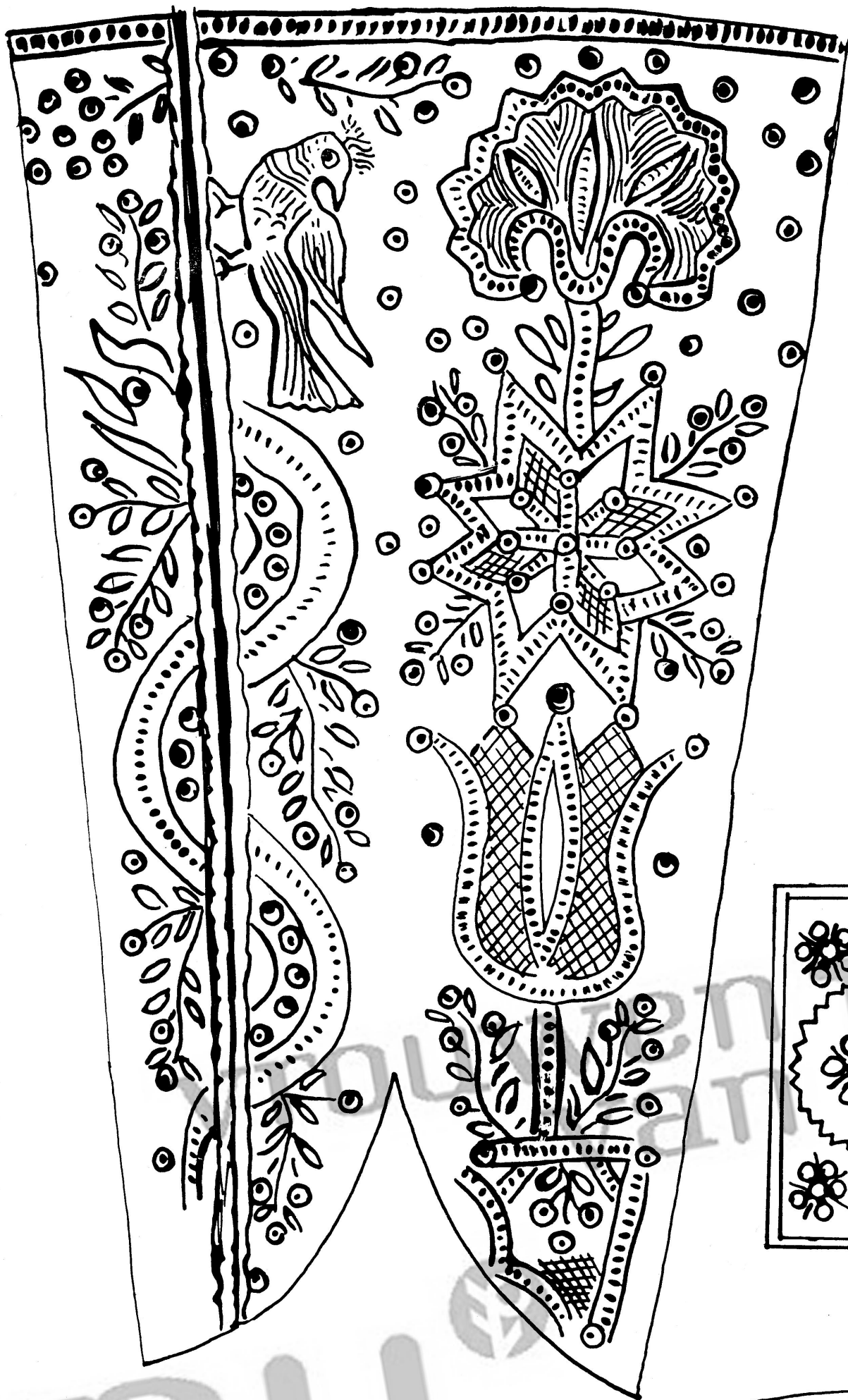
Maar ook U, die graag gauw klaar is, werk zo netjes mogelijk, niet alleen de voorzijde, maar ook de achterzijde.

Om een patroon op stof over te brengen, tekent U de hoofdpijnen op dun vloeipapier, bevestigt dit op de stof en rijgt daarna die lijnen door, waarna U het vloeitrekkt. Wilt U het patroon vergroten (of verkleinen) dan zet U eerst de hoofdpunten in de verlangde verhouding uit en tekent dan zoveel mogelijk uit de vrije hand, waarna weer het overbrengen op de stof volgt. Alleen de hoofdpijnen; de details worden uit de hand geborduurd.

Deze patroonplaat behoort bij de handleidingen no's V, VI en VII.

Patronenserie „Voortborduren aan Grootmoeders Handwerk”.
Nederlandse volkskunstpatronen, verzameld door Marie van Hemert.
Uitgegeven door de Ned. Bond van Plattelandsvrouwen.

PLAAT No. 6.

Serie VI geeft allerhande motieven uit onze Nederlandse volkskunst, geen handwerkpatronen, maar houtsnijwerk, smeedwerk, leerwerk, aardewerk enz. De bedoeling hiervan is in de eerste plaats om al dit moois, dat bewaard bleef, in een uitgave onder het bereik van ons volk te brengen, wat tot heden toe in ons land nog niet gebeurd was en waardoor wij helaas zo bitter weinig van onze nationale volkskunst afweten.

Ten tweede kunnen deze motieven als bron van inspiratie dienen voor allerlei takken van handenarbeid in onze tijd, die op het ogenblik ieder verband met de goede, oude traditie mist. Ze kunnen dus ook als uitgangspunt genomen worden voor ons handwerk. Maar dan mag het niet zo zijn, dat wij trachten om bijvoorbeeld houtsnijwerk zo volkomen mogelijk in handwerk na te bootsen. Wij moeten alleen de idee nemen en die als het ware vertalen in de borduurtechniek, zodat er iets ontstaat, dat wel aan het voorbeeld herinnert, maar dat toch een heel eigen karakter heeft. Na wat oefening in het borduren met behulp van de handleidingen en de borduurpatronen, krijgt U daar meer en meer kijk op.

Wij geven de patronen ook al weer zo, als ze aan de oude voorwerpen voorkwamen. Aan U, om ze voor het gebruik dat U er van maken wilt, pasklaar te maken.

Om een patroon op stof over te brengen, trekt men de hoofdlijnen over op dun vloeipapier, bevestigt dit op de stof en rijgt de lijnen door, waarna men het papier wegtrekt. Details worden uit de hand ingewerkt. Wil men een patroon vergroten of verkleinen, dan tekent men de hoofdlijnen in de gewenste verhouding en brengt ze daarna op de stof over. Zo zullen de bloemmotiefjes het even goed doen met fijne zijde, als, vergroot, met een wollen draad.

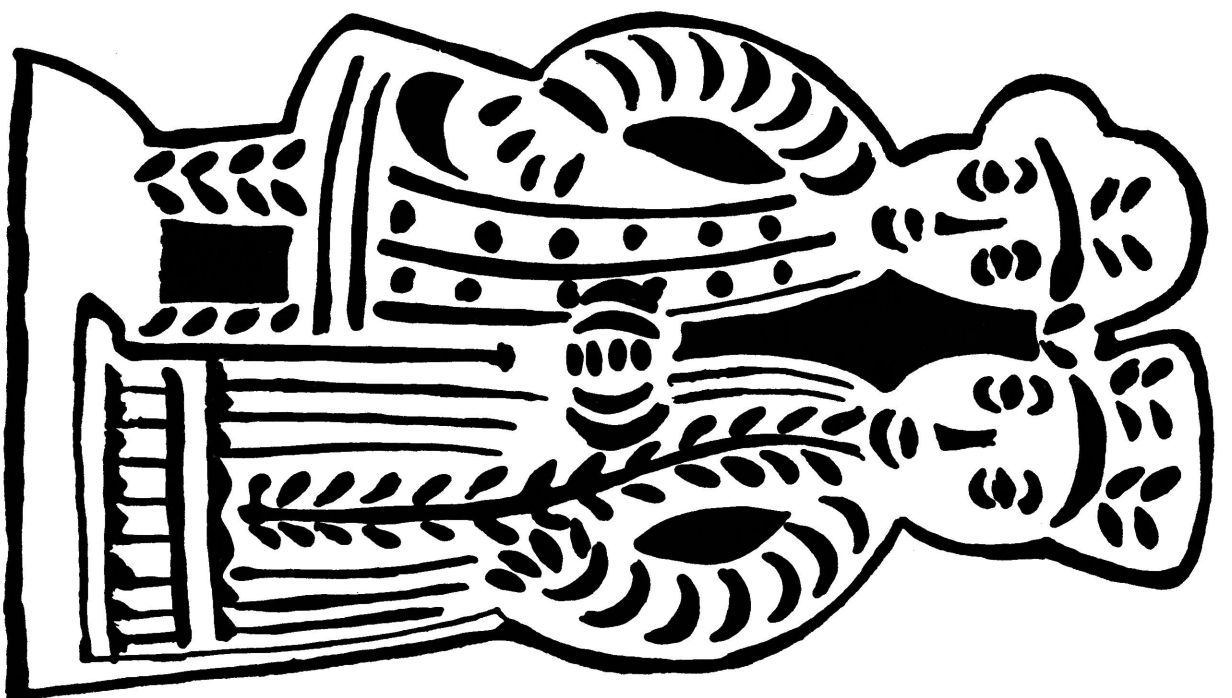
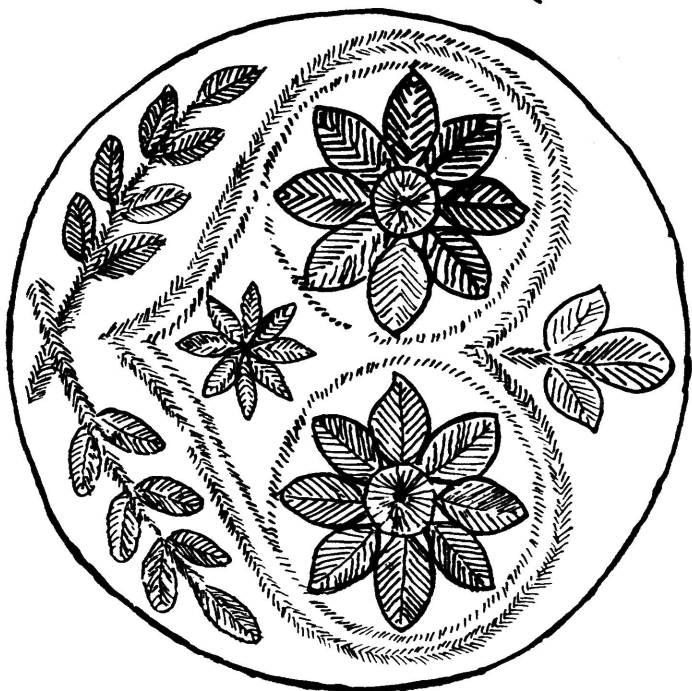
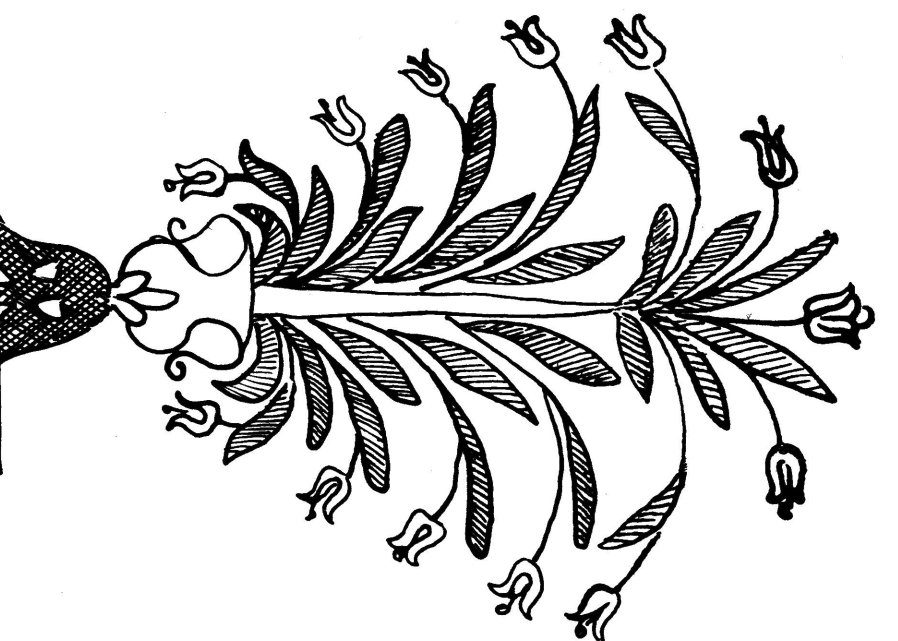
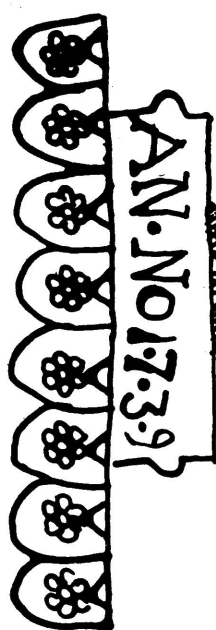
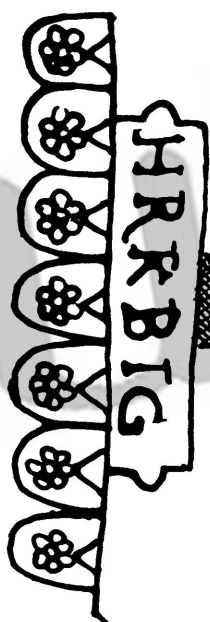
Een paar afbeeldingen van lederen messcheden, smalle stevige lederen kokers, om mes, of mes-en-vork in te bergen. Op deze tekeningen zijn ze als het ware opengeslagen.

Het eerste, mooie, uiterst eenvoudige motief zou b.v. best kunnen dienen voor een tasje, in enige baantjes, die van onderen in een punt samenkomen en van boven met een koord worden dichtgehaald. Zet in dat geval bovenaan de naamletters van de toekomstige eigenaresse er in en het jaartal; dat geeft Uw werk iets eigens.

De tweede messchede (met vogel), met sluitdop ditmaal, is van een heel ander karakter. Over de achterzijde, waar het leer aaneengevoegd is (hier links) loopt bijna steeds een slang of een slingerende lijn. De rechter helft geeft een heel mooi motief om in zijn geheel als rand te gebruiken, dan wel in onderdelen. Het bloempotje, waar de tulp in staat, maken wij in dat geval aan beide zijden natuurlijk gelijk, hetzij met de rechte of de gebogen zijlijn.

Het derde motief zouden wij kunnen zien als een fijn wit geborduurd kleedje, ofwel als een kussen, wat in beide gevallen vanzelfsprekend een geheel andere soort bewerking vraagt.

Deze patroonplaat behoort bij de handleidingen no's V, VI en VII.

Serie VI geeft allerhande motieven uit onze Nederlandse volkskunst, geen handwerkpatronen, maar houtsnijwerk, smeedwerk, leerwerk, aardewerk enz. De bedoeling hiervan is in de eerste plaats om al dit moois, dat bewaard bleef, in een uitgave onder het bereik van ons volk te brengen, wat tot heden toe in ons land nog niet gebeurd was en waardoor wij helaas zo bitter weinig van onze nationale volkskunst afweten.

Ten tweede kunnen deze motieven als bron van inspiratie dienen voor allerlei takken van handarbeid in onze tijd, die op het ogenblik ieder verband met de goede, oude traditie mist. Ze kunnen dus ook als uitgangspunt genomen worden voor ons handwerk. Maar dan mag het niet zo zijn, dat wij trachten om bijvoorbeeld houtsnijwerk zo volkomen mogelijk in handwerk na te bootsen. Wij moeten alleen de idee nemen en die als het ware vertalen in de borduurtechniek, zodat er iets ontstaat, dat wel aan het voorbeeld herinnert, maar dat toch een heel eigen karakter heeft. Na wat oefening in het borduren met behulp van de handleidingen en de borduurpatronen, krijgt U daar meer en meer kijk op.

Wij geven de patronen ook al weer zo, als ze aan de oude voorwerpen voorkwamen. Aan U, om ze voor het gebruik dat U er van maken wilt, pasklaar te maken.

Om een patroon op stof over te brengen, trekt men de hoofdlijnen over op dun vloeipapier, bevestigt dit op de stof en rijgt de lijnen door, waarna men het papier wegtrekt. Details worden uit de hand ingewerkt. Wil men een patroon vergroten of verkleinen, dan tekent men de hoofdlijnen in de gewenste verhouding en brengt ze daarna op de stof over. Zo zullen de bloemmotiefjes het evengoed doen met fijne zijde, als, vergroot, met een wollen draad.

Een reeks kleine motieven, die voor allerlei doeleinden te gebruiken zijn. Eerst een tulpvorm, fragment van een besneden mangelplank. Dan het aardig ronde motiefje van een besneden speelgoed blaasbalgje. Dit en het ronde botervormpje zullen het heel aardig doen voor een rond etuitje met ritssluiting voor een zakdoekje, een poederdoosje of voor naaigaren.

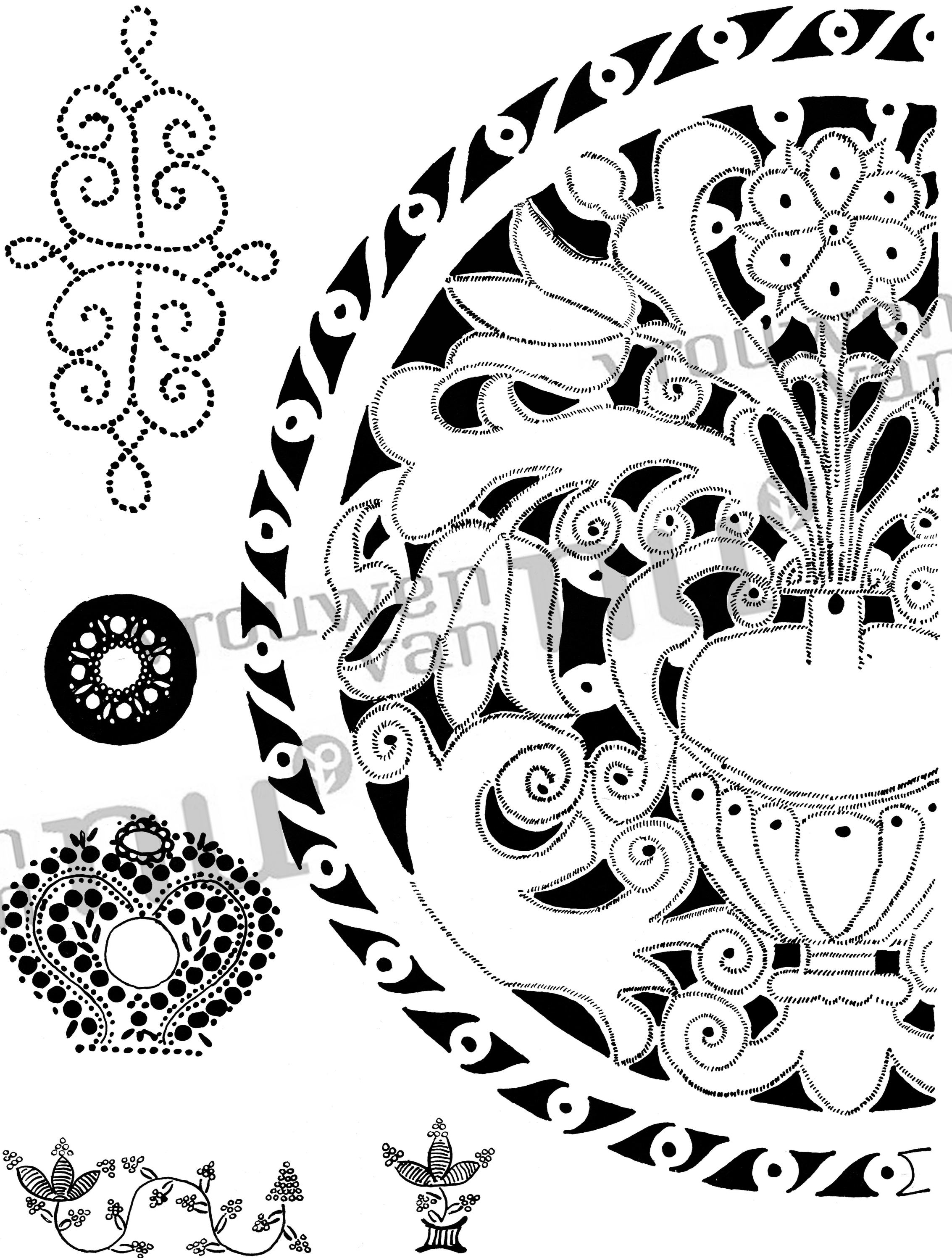
Het echtpaar van de koekplank zou dienst kunnen doen voor een handwerk bij gelegenheid van een bruiloft, als middenstuk voor een wandlapje bijvoorbeeld, waar dan nog namen, data, een spreuk e.d. op komen te staan.

Verder nog een paar motieven van een messchede en een paar van een gegraveerde kruithoorn. En tot slot nog wat randjes, die wij op verschillende koekplanken als versiering van de figuren tegenkomen.

Deze patroonplaat behoort bij de handleidingen no's V, VI en VII.

Patronenserie „Voortborduren aan Grootmoeders Handwerk”.
Nederlandse volkskunstpatronen, verzameld door Marie van Hemert.
Uitgegeven door de Ned. Bond van Plattelandsvrouwen.

PLAAT No. 8.

Voor beschrijving z.o.z.

Serie VI geeft allerhande motieven uit onze Nederlandse volkskunst, geen handwerkpatronen, maar houtsnijwerk, smeedwerk, leerwerk, aardewerk enz. De bedoeling hiervan is in de eerste plaats om al dit moois, dat bewaard bleef, in een uitgave onder het bereik van ons volk te brengen, wat tot heden toe in ons land nog niet gebeurd was en waardoor wij helaas zo bitter weinig van onze nationale volkskunst afweten.

Ten tweede kunnen deze motieven als bron van inspiratie dienen voor allerlei takken van handarbeid in onze tijd, die op het ogenblik ieder verband met de goede, oude traditie mist. Ze kunnen dus ook als uitgangspunt genomen worden voor ons handwerk. Maar dan mag het niet zo zijn, dat wij trachten om bijvoorbeeld houtsnijwerk zo volkomen mogelijk in handwerk na te bootsen. Wij moeten alleen de idee nemen en die als het ware vertalen in de borduurtechniek, zodat er iets ontstaat, dat wel aan het voorbeeld herinnert, maar dat toch een heel eigen karakter heeft. Na wat oefening in het borduren met behulp van de handleidingen en de borduurpatronen, krijgt U daar meer en meer kijk op.

Wij geven de patronen ook al weer zo, als ze aan de oude voorwerpen voorkwamen. Aan U, om ze voor het gebruik dat U er van maken wilt, pasklaar te maken.

Om een patroon op stof over te brengen, trekt men de hoofdlijnen over op dun vloeipapier, bevestigt dit op de stof en rijgt de lijnen door, waarna men het papier wegtrekt. Details worden uit de hand ingewerkt. Wil men een patroon vergroten of verkleinen, dan tekent men de hoofdlijnen in de gewenste verhouding en brengt ze daarna op de stof over. Zo zullen de bloemmotiefjes het even goed doen met fijne zijde, als, vergroot, met een wollen draad.

MOTIEVEN VAN SMEEDWERK EN GEGRAVEERD METAAL

Om te beginnen de beddepan, het steeds weerkerende motief van de plant in de pot. Wij geven hier het halve motief vanwege de plaatsruimte. Doet het niet dadelijk denken aan een toepassing voor Richelieu-werk?

Boven links een heel eenvoudig motief op een koperen emmer. Als sluiting op een ceintuur b.v. Denkt vooral bij Uw handwerktoepassingen aan kleding-versiering; al is die nog zo eenvoudig, zij geeft aan Uw kledingstuk iets persoonlijks, wat U bij een koopjurk nooit vinden zult.

Onder links een motief op een ijzeren haardschop, een wel heel simpele uitwerking van het oude gegeven, de plant in de pot. Daarnaast een paar motiefjes van een koperen haardstel.

En verder enige vormen van de Friese oorijzerknoppen, heel dankbare motieven om te verwerken.

Deze patroonplaat behoort bij de handleidingen no's V, VI en VII.

VRIJ BORDUREN

Deze prent geeft een aantal patronen uit de Nederlandse Volkskunst, die geen van alle in naaldwerk uitgevoerd zijn. En toch kan het fraaie lijnenspel ervan de rijke herhaling der motieven, ons weer helpen bij vrij borduurwerk; zij kunnen onze fantasie ontwikkelen.

Zo als ze hier staan, zijn ze al goed te gebruiken, maar neemt U ook eens één of twee kleine zakspiegeltjes en laat U daar een motief, of zelfs een gedeelte ervan, in weerkaatsen. Zo kunt U o.a. herhalingen en goede hoekoplossingen zien. Dit soort van toepassing is volkomen geoorloofd, zolang we niet in onze keuze van kleuren en materiaal de aard van het oorspronkelijke werk pogen na te bootsen. Welke die oorspronkelijke was?

Smeedwerk voor de 3 bovenste gedeelten van „treeften” (vuurrooster) uit de 17e eeuw, als ook voor het onderste middenmotief, ontleend aan het handvat van een dergelijke treeft. Deze zijn afkomstig uit het „Overijssels Geschiedkundig Museum” in Zwolle en het Rijksmuseum in Amsterdam.

Het middenmotief met de doorengestrengelde naamletters – ook de spiegelbeeldige – en het motief rechts onder, zijn beide ontleend aan houten mangelplanken, uit het Gemeente-Museum en het Ned. Openluchtmuseum te Arnhem.

Het motief links onder is ontleend aan de 18e eeuwse Limburgse aardewerken tegel (nu in het Museum „Huis Lambert van Meerten” te Delft).

De vier kleinere motiefjes tenslotte zijn ontleend aan 15e eeuwse ijzer-smeed en beslagwerk.

(Ten overvloede hier nog gezegd: voor de meer „stoere” ontwerpen zullen wij vanzelfsprekend zwaarder, steviger materiaal nemen, dan voor de sierlijker monogrammen en ranken).

VRIJ BORDUREN

Op een 18e. eeus wit kinderjasje, doorwerkt in Zaanlands stiksel, vonden we aan het voorpand het grote bloemmotief, dat op deze prent bovenaan is getekend, op het mouwtje de bloem van midden-onder. Dit jasje vindt U in de Hidde Nijlandstichting te Hindeloopen.

De beide andere motieven zijn gewerkt op het witte mutsje van een wiegekind uit dezelfde tijd. U vindt het in de Zaanlandse Oudheidskamer in Zaandijk.

Zó, als de patronen hier staan, zijn ze al goed te gebruiken, maar neemt U ook eens één of twee kleine zakspiegeltjes en laat U daar een motief, of zelfs een gedeelte ervan, in weerkaatsen. Zo kunt U o.a. herhalingen en goede hoekoplossingen zien. Met behulp van doorzichtig papier kunnen we dan het gewenste heel gemakkelijk in tekening brengen.

VRIJ BORDUREN

Van zeer uiteenlopende aard is de herkomst van deze volkskunstmotieven. We ervaren daardoor telkens weer, dat ook wij aan alle kant inspiratie kunnen vinden.

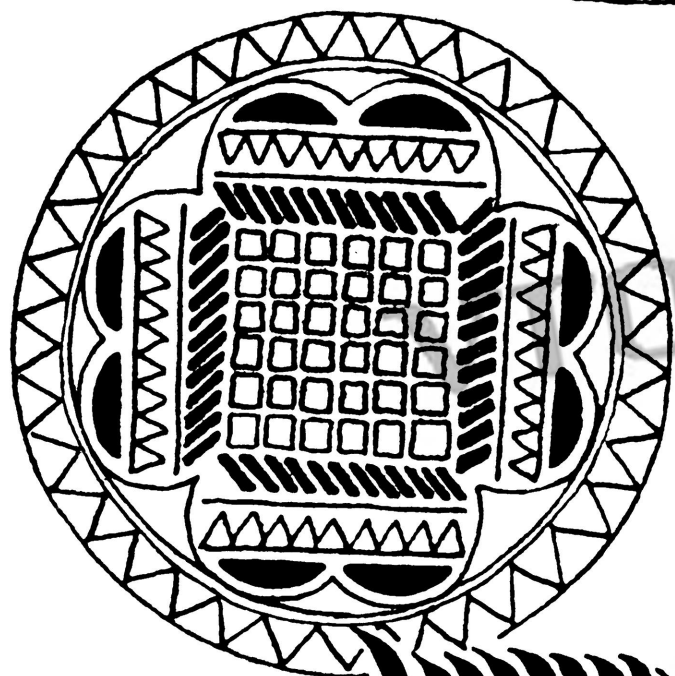
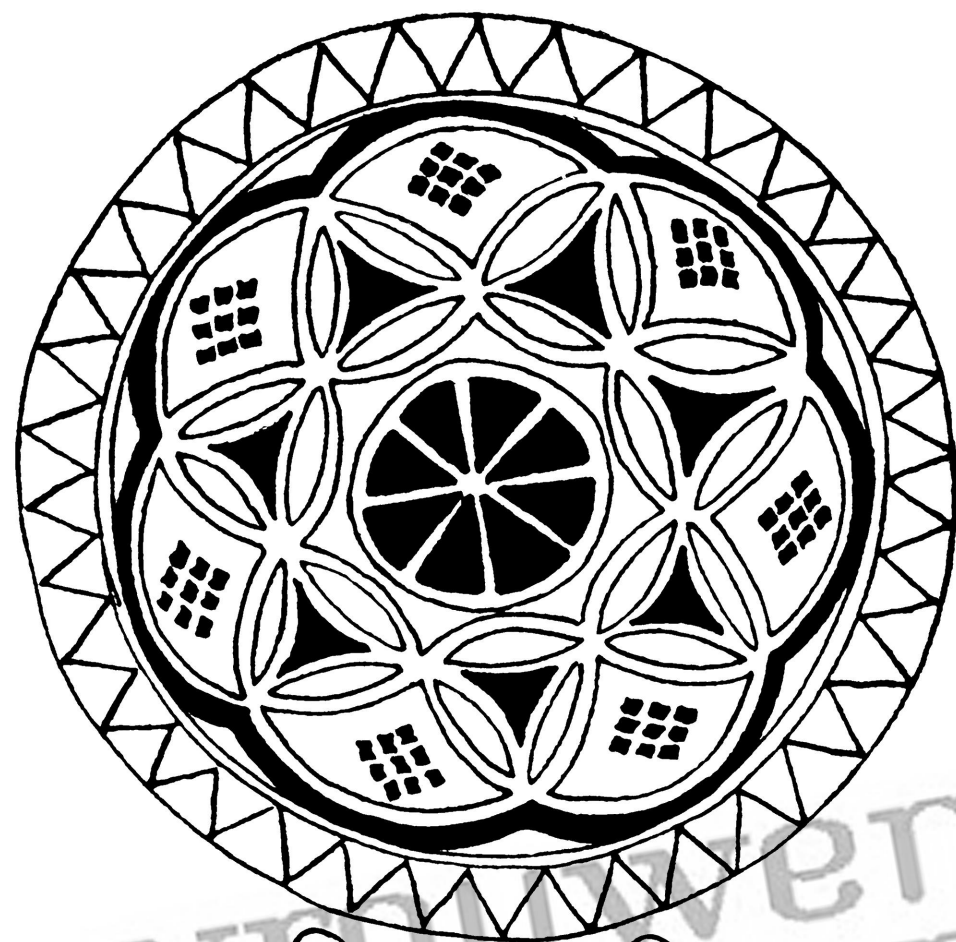
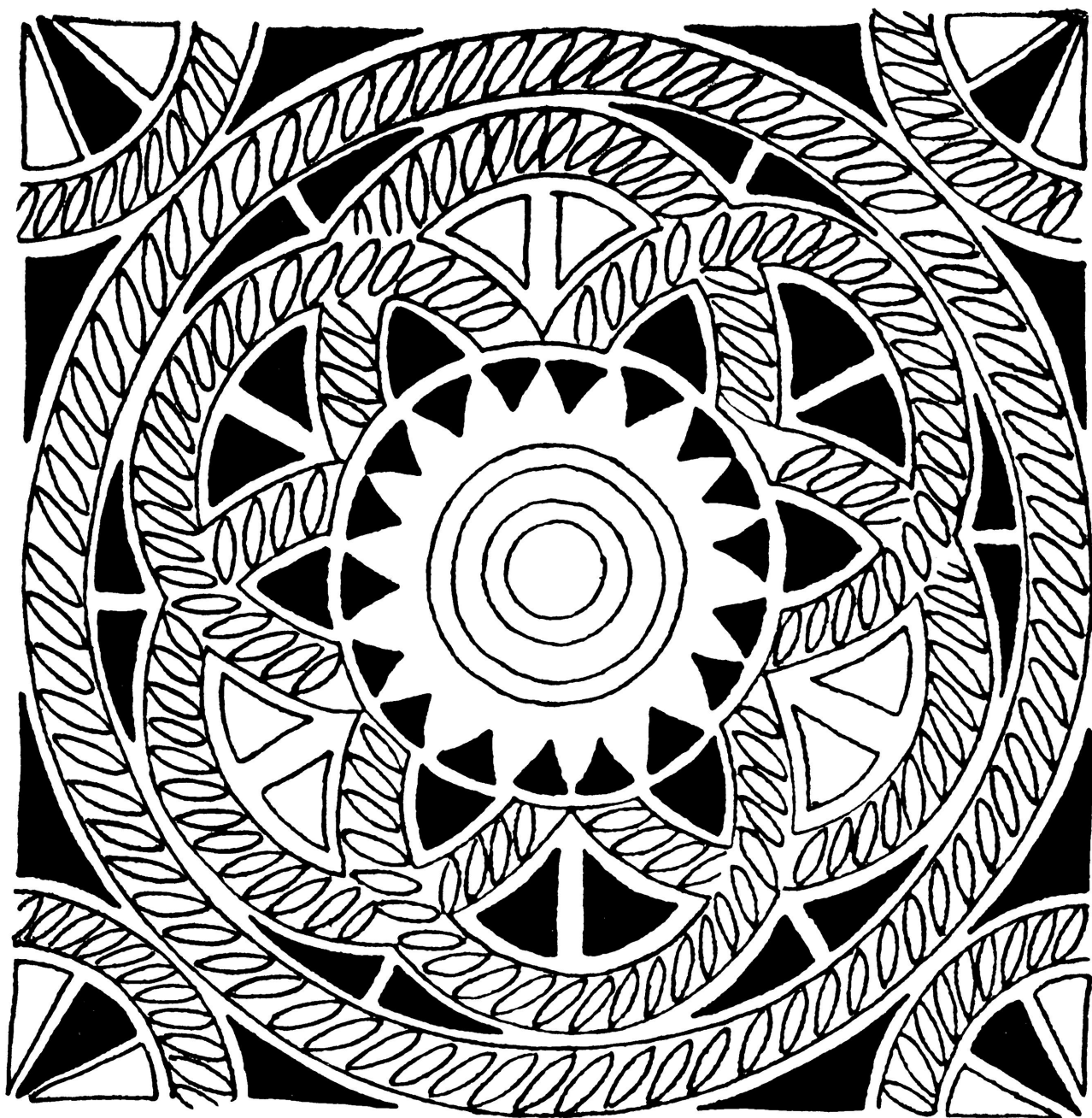
De bloemenrand links boven komt van een 18e eeuwse Limburgse tegel, de negen randjes er onder zijn op koekplanken gesneden. Onderdelen van versiering op een vrijstersrok, op haar schort, op het paardetoom van een speculazen Sinterklaas, enz.

De bloemetjes meer naar rechts en het gevulde ruitpatroon onderaan zijn oorspronkelijk met goud gedrukt geweest op wit papier.

Voorts zijn de strooimotiefjes ontleend aan ijzerwerk, koperwerk en aardewerk.

Wij kunnen al deze motieven toepassen en wijzigen, de achtergrond donker of licht nemen, de werkwijze open of gevuld, de kleuren sober of in bonte overdaad kiezen.

En neemt U ook eens één of twee kleine zakspiegeltjes en laat U daar een motief, of zelfs een gedeelte er van, in weerkaatsen. Zo kunt U o.a. herhalingen en goede hoekoplossingen zien. Met behulp van doorzichtig papier kunnen we dan het gewenste heel gemakkelijk in tekening brengen. Natuurlijk gaan we niet proberen om de aard van het oorspronkelijke werk na te bootsen, de schijn er van op te wekken, dat zou op „Kitsch” uitlopen. Maar het lijnenspel van deze motieven „vertalen” we in het lijnenspel van de toepasselijke naaldwerksteken.

VRIJ BORDUREN

Wat kan men nog méér doen met een mangelplank dan hand-mangelen? Zoals U bovenaan ziet: motieven er van natekenen en die in handwerk gaan omtoveren. (Deze mangelplanken zijn in het Gemeente Museum van 's Gravenhage en het Nederlands Openlucht-museum te Arnhem).

Ook van een wafelijzer, zoals rechts midden, kunnen wij mooie „sterbloemen” natekenen. Terwille van de plaatsruimte zijn hier 2 „blaadjes” gedeeltelijk weggevallen onder de volgende versiering, maar U wilt ze wel weer aanvullen? Dit wafelijzer vindt U in het museum „De Waag” in Deventer.

En tenslotte deze rijke bloemversiering van een klomp! Met sierlijke lijnen gegudst en gesneden. U vindt deze mooie klomp in de Zaanlandse Oudheidkamer te Zaandijk.

Natuurlijk kunt U al deze motieven vereenvoudigen of nog verrijken, verdubbelen of halveren, vergroten of verkleinen en de verzameling aanvullen door zelf ook eens te gaan schetsen in Oudheidkamer of museum!

U merkt wel, dat we ook van ànder handwerk dan juist naaldwerk versieringen kunnen overnemen. Maar daarbij gaan we niet proberen om de schijn te wekken van de oorspronkelijke grondstoffen (metaal, aardewerk, hout, leder enz.), dat zou op „Kitsch” uitlopen. Maar het lijnenspel van deze motieven „vertalen” we in het lijnenspel van de daarvoor toepasselijke handwerksteken.

Met behulp van één of twee kleine zakspiegeltjes kunnen we bovendien van een motief, of zelfs een gedeelte ervan, goede herhalingen en hoekoplossingen zien. Doorzichtig papier maakt het ons gemakkelijk het gewenste in tekening te brengen.